

Дослідження з української стилістики (80-90 роки)

ЛАРИСА КОЗЛОВСЬКА
(Київ)

Увагу стилістів привертають такі проблеми: взаємодія функціональних, зокрема художнього і публіцистичного стилів української мови, жанрово-стильове розшарування в історії української літературної мови, стилістика й поетика художніх текстів (діахронічний і синхронічний аспекти стилістики).

Історію функціональних стилів як складову частину історії літературної мови розглядають автори колективної праці *Жанри і стилі в історії української мови* (1989). Монографія складається із трьох розділів: *Жанрово-стильовий розвиток давньоруської та староукраїнської літературної мов, Стильове збагачення нової української літературної мови, Жанрово-стильова різноманітність сучасної української літературної мови*.

Давньоруську мову В.Німчук розглядає як один із етапів розвитку української мови, як протоукраїнську мову. Стильові і стилістичні явища української літературної мови автор фіксує у пам'ятках XI ст.

За дослідженнями К.Симонової (*Українська мова у конфесійному письменстві XV ст. „Четь...”*), І.Чепіги (*Концепція літературної мови староукраїнських книжників XVI-XVII ст.*), В.Передрієнка (*Мова староукраїнських епістолярних пам'яток XVIII ст.*), виконаними на основі текстологічного аналізу рідко використовуваних раніше епістолярних, книжних, конфесійних пам'яток XV-XVIII ст., можемо простежити за тим, як розвивається жанрово-стильова система української мови, з'являються перші спроби диференціації її стилів — традиційних (за іншою термінологією — експресивних) і структурно-функціональних. Історія літературної мови — це історія її стилів. У різні періоди залежно від певної суспільної ситуації стилі зазнавали розширення чи звуження сфери їх функціонування. Тривалий час на своєрідній мовній периферії нової української мови перебували конфесійний та офіційно-діловий стилі. Перший — у зв'язку із особливим, відокремленим становищем церкви у державному житті, і тим фактом, що саме російська мова була неофіційно визнана єдиною можливою мовою проведення церковних обрядів, мовою релігійної літератури. Другий не знаходив власного розвитку в українській мові (винятком може слугувати період УНР та „українізації”), оскільки

мова офіційно-ділової сфери (зокрема дипломатії, військової справи) була калькованим варіантом російської. Тому актуальним на сьогодні є звертання до вивчення цих стилів, їхніх термінологічних систем.

Ролі Івана Котляревського і Тараса Шевченка в утвердженні нової української літературної мови та її стильовому збагаченні присвячено статті *Бурлеск і початки нової української мови* (Л.Масенко), *Утвердження української літературної мови* (В.Русанівський). (Мова творів І.Котляревського стала об'єктом дослідження у збірнику *Творчість І.Котляревського в контексті сучасної філології*.)

У названій монографії запропоновано лінгвостилістичний опис жанрів кіносценарію (на матеріалі текстів Олександра Довженка), творів сучасної есеїстики; розглядається науково-популярний стиль у плані структурно-функціональних особливостей.

Автори колективної монографії *Взаємодія художнього і публіцистичного стилів української мови* (1990) зауважують, що традиційно, на основі кількісних і якісних характеристик, виділяються офіційно-діловий, науковий, публіцистичний, художній стилі (останній разом із розмовно-побутовим протиставляється всім іншим).

Характеризуючи систему функціональних стилів у цілому за сферою спілкування (науковий, масово-політичної інформації, офіційно-діловий і розмовно-побутовий), дослідники висвітлюють процеси взаємопроникнення лексичних (А.Григораш), фразеологічних (М.Пилинський), словотворчих (Катерина Ленець), синтаксичних (Н.Дзюбишина-Мельник), засобів художнього і публіцистичного (або стиль масово-політичної інформації, публіцистично-інформаційний стиль) стилів сучасної української мови, розглядають стилістику експресивних засобів у публіцистичному стилі.

Одна з важливих проблем сучасної стилістики — взаємодія норми і стилю, індивідуальний стиль і загальнономовна літературна норма, тенденції в розвитку стильової норми мови художньої літератури.

На тлі загальнономовної норми манера шістьмісника може сприйматись як індивідуальна чи неіндивідуальна. Неможливо провести різку межу між мовою як засобом спілкування і мовою як матеріалом художньої творчості. Тому зіставлення й порівняння авторського поетичного словника і загальнономовного — доцільне. Дослідники дотримуються тієї думки, що існує проміжне нормативне тло, на якому виступає індивідуальнономовна художня своєрідність, і вважають його автономною сферою у системі норм літературної мови. Норми літературної мови, досить гнучкі завдяки своїй варіантності, впливають і на мовно-художню норму.

Воодночас остання вивляється ширшою і активізує стилістичну диференціацію виразових засобів у загальноживаній літературній мові.

У щорічнику „Культура слова” постійно функціонує розділ *Слово у художньому творі*. Тут публікуються матеріали про специфіку авторського словника, про стилістичну семантику слова в художньому тексті, новаторське слововживання, використання фольклору, діалектів у літературних творах і под. Популярно розповідається про стиль давньої української літератури, аналізуються мова творів класичного етапу ХІХ ст. (зокрема Михайла Коцюбинського, Лесі Українки, Івана Франка), сучасних поетів і прозаїків (Григора Тютюнника, Олеса Гончара, Ліни Костенко, Валерія Шевчука). Критерій вибору творів, явищ — власне естетичний, тобто функція слова у його впливі на емоції читача, розкриття його ролі у вихованні культури мови.

Кожний час вимагає свою методу лінгвостилістичного аналізу. Стилістика, набуваючи своєрідного особистісного характеру, з особливою увагою ставить-ся до семантики, структури тексту, соціо-, психолінгвістики.

У художньому тексті двосторонній комунікативний акт ускладнений тим, що існують суб’єктивні чинники при декодуванні тексту, необхідність врахування творчого задуму письменника. Проблема стилістики відправника пов’язана із свідомим ставленням автора до вибору мовних засобів, до створення такої мовної палітри, яка б точно і в повному обсязі відповідала специфіці авторського задуму і сприяла досягненню бажаного ефекту. Виразна ознака сучасного художнього стилю — фольклорний компонент. Народнопоетичний струмінь у мові художньої літератури визначає її національний колорит. Мова фольклорних зразків — це не просто різновид художнього стилю. Не існує підстав для того, щоб відмовити їй у статусі окремої функціональної одиниці.

Набирають динамізму дослідження у порівняно нових галузях граматичної стилістики, де кожне граматичне явище вивчається у комунікативному процесі, у повному функціональному стилі (розділ *Граматична стилістика* у збірнику „Культура слова”) та фразеологічної стилістики, яка розглядає коло нормативних можливостей стилістичного вживання фразеологічних одиниць, оказіональних зображувальних засобів оновлення фразеологічної семантики.

Основні проблеми стилістичної науки постійно перебувають у центрі уваги учасників конференцій. Питанням взаємодії літературної мови та індивідуального стилю письменника, ролі індивідуальної мовотворчості Пантелеймона Куліша, Панаса Мирного, Івана Франка, Лесі Українки, Дмитра Павличка у розвитку української літературної мови присвячено ряд доповідей

на наукових читаннях *Академік М.Возняк і розвиток української національної культури* (1990), *Мова і духовність нації* (1990).

В 1988 року в місті Черкаси відбулася наукова конференція „Творча індивідуальність Івана Нечуя-Левицького і літературний процес”, присвячена 150-річчю з дня народження письменника, на якій розглядалися проблеми співвідношення сучасної літературної норми і художньої норми Нечуя-Левицького, поезика та мовно-стилістичні ознаки творів письменника (Л.Ставицька, Л.Масенко, Н.Сидяченко), вживання діалектизмів, традиції народно-розмовної мови у творчості І.Нечуя-Левицького (Н. Сологуб).

Мовна стадія Мисайла Коцюбинського розглядалась на конференції присвяченій 125-річчю з дня народження письменника (Чернівці, 1989). Було висвітлено роль Коцюбинського у стилістиці української дожовтневої прози (Микола Пилинський), проблему загальнолітературної та функціонально-стильової норми в мові творів письменника (Наталія Дзюбишина-Мельник), функцію діалектизмів у художніх текстах, стилістичну функцію морфологічних й синтаксичних одиниць (К.Ленець, Н.Сологуб).

Мові й стилю В.Стефаніка як репрезентанта особливого типу інтелектуальної психологічної прози приділили увагу учасники конференції „Василь Стефанік і українська культура” (Івано-Франківськ, 1991). Йшлося про місце стилістики Стефанікових новел в історії української літературної мови (С.Єрмоленко), про стилізацію покутських говірок в художніх текстах письменника і відтворення діалектизмів різних структурних рівнів із художньо-естетичною метою.

Сучасні дослідники працюють над вивченням мови й стилю письменників, громадських діячів, а також цілих масивів функціональних стилів, що були вилучені з єдиного національно-культурного процесу і які повертаються до читача у добу відродження української державності.

Література

- Академік М.Возняк і розвиток української національної культури*, 1990, Львів.
Взаємодія художнього і публіцистичного стилів української мови, 1990, ред. М.Пилинський, Київ: Наукова думка, 213с.
Жанри і стилі в історії української мови, 1989, ред. С.Єрмоленко, Київ: Наукова думка, 1989, 281 с.
Мова і духовність нації, 1990, Львів.
Творчість І.Котляревського в контексті сучасної філології, 1990, Київ: Наукова думка, 208с.

З гісторыі вывучэння стылістыкі беларускай мовы

МІКАЛАЙ АЛЯХНОВІЧ, МІКАЛАЙ ПРЫГОДЗІЧ
(Брэст, Мінск)

Зараджэнне стылістыкі беларускай мовы прыпадае на 20-30-я гады ХХ ст., калі беларуская мова ўпершыню ў сваёй гісторыі набыла функцыю агульнадзяржаўнага сродку камунікацыі на тэрыторыі Беларусі.

Першыя распрацоўкі датычыліся пераважна пытанняў стылістыкі мастацкага і публіцыстычнага слова, культуры мовы і індывідуальнага стылю пісьменніка. Зрэшты, і аўтарамі гэтых прац былі самі пісьменнікі, якія як ніхто іншы выдатна ўсведамлялі ролю і значэнне роднага слова ў працэсе станаўлення новай беларускай літаратурнай мовы. Сярод іх такія майстры мастацкага слова, як Якуб Колас, Кузьма Чорны, Кандрат Крапіва, Максім Лужанін, Янка Скрыган, Пятро Глебка, Уладзімір Дубоўка і іншыя. Асабліва шырокую папулярнасць у гэты час набылі працы К.Чорнага. У артыкулах *Небеларуская мова ў беларускай літаратуры* (1928), *Публіцыстычныя нататкі* (1929), *Заўвагі да стылёвых тэндэнцый у творчасці Сяргея Знаёмага* (1935) і інш. пісьменнік закранае самыя разнастайныя пытанні культуры мовы і стылю: стылістычнай дыферэнцыяцыі моўных сродкаў, сінанімікі, эмацыянальна-экспрэсіўнай афарбоўкі беларускай лексікі, беларускай фразеалогіі і сінтаксісу, функцыянальных стыляў, газетнай мовы і г.д. К.Чорны патрабаваў мэтазгоднага і мэтанакіраванага выкарыстання сродкаў беларускай мовы ў адпаведнасці з жанрам, зместам і агульнай экспрэсіўнай накіраванасцю твора.

Неабходна адзначыць, што першыя працы ў галіне стылістыкі беларускай мовы датычыліся яе практычных задач, вызначаліся канкрэтным прыкладным характарам. Звязана гэта было з агульнымі тэндэнцыямі функцыяніравання беларускай мовы, якая пасля амаль двухсотгадовага перарыву набыла статус агульнанароднай. Гэтая рыса стылістыкі беларускай мовы стала асноўнай дамінантай амаль усіх даследаванняў і ў наступныя дзесяцігоддзі літаральна да нашых дзён.

Найлепшых вынікаў беларуская стылістыка дасягнула ў вывучэнні праблем мастацкага стылю. У грунтоўных працах А.Адамовіча, П.Дзюбайлы, В.Рагойшы, Р.Шкрабы, У.Юрэвіча, А.Яскевіча і інш. даследчыкаў пытанні

перад сучаснымі даследчыкамі беларускай стылістыкі няпростыя пытанні. Функцыянаванне сучаснай беларускай літаратурнай мовы як мовы вусна-народнай у сваё аснове праходзіць у некалькіх напрамках. З аднаго боку, прыцягваецца працэс засваення размоўных элементаў, якія праз мастацкую літаратуру, радыё і тэлебачанне паступова набываюць агульналітаратурных сродкаў. З другога боку, на беларускую мову і яе функцыянальныя стылі ўсё большы ўплыў аказваюць кніжныя элементы, якія ў значнай ступені нівеліруюць генетычную прыроднасць і самабытнасць беларускага слова. Адпаведнай ацэнкі патрабуе і ўплыў рускай мовы, шматлікія з'явы рэсіфікацыі, якія да апошняга часу выціскалі з ужытку беларускую мову амаль ва ўсіх сферах грамадскага жыцця.

Ва ўмовах усеагульнай увагі грамадскасці да развіцця сучаснай беларускай літаратурнай мовы, звязаных з атрыманням Беларускай Рэспублікай сапраўднага суверэнітэту і незалежнасці, значна пашырыліся магчымасці для яшчэ больш глыбокага вывучэння роднага наймення.

Даследчыкі сучаснай беларускай мовы актыўна працуюць над стварэннем манаграфічных апісанняў стылістычных сродкаў яе, распрацоўваюць прыцыпы і метады ўкладання слоўнікаў індывідуальна-аўтарскіх неалагізмаў, антонімаў, сінонімаў, эпітэтаў, перыфрастычных выразаў, слоўнікаў мовы асобных пісьменнікаў (Я.Купалы, Я.Коласа і інш.).

Працягваецца вывучэнне многіх як агульнатэарэтычных, так і функцыянальна-стылістычных праблем стылістыкі.

Літаратура

- Абабурка М.В., 1981, *Стылістычна абмежаваныя словы ў мове беларускай мастацкай літаратуры*, Мінск.
- Аб некаторых асаблівасцях беларускай літаратурнай мовы, 1965, Мінск.
- Адамовіч А., 1959, *Культура творчасці*, Мінск.
- Брыль Я., 1963, *Роздум і слова*, Мінск.
- Гальмакоў І., 1973, *Стыль прозы Якуба Коласа*, Мінск.
- Дзюбайла П.К., 1973, *Праблемы стылю ў сучаснай беларускай прозе*, Мінск.
- Каўрус А., 1980, *Стылістыка беларускай мовы*, Мінск.
- Красней В.П., 1986, *Грані слова*, Мінск.
- Крывіцкі А.А., 1974, *Наша родная мова*, Мінск.
- Лепешаў І.Я., 1976, *Фразеалогія ў творах К.Крапівы*, Мінск.
- Лепешаў І.Я., 1984, *Праблемы фразеалагічнай стылістыкі і фразеалагічнай нормы*, Мінск.

Stylistyka I

- Лінгвістычныя даследаванні: 36. артыкулаў, 1971, пад рэд. А.Ю.Супруна і інш, Мінск.
- Лужанін М., 1951, Письменнік і мова, „Польмя”, № 6.
- Малажай Г.М., 1980, Сучасная беларуская мова: Перыфразы, Мінск.
- Письменнік і мова: Хрэстаматыя, 1962, Мінск.
- Прыгодзіч М.Р., 1990, Шчодрасць слова, Мінск.
- Рагойша В.П., 1979, Гутаркі пра верш. Метрыка, рытміка, фоніка, Мінск.
- Стыль пісьменніка, 1974, пад рэд. В.В.Барысенкі і П.К.Дзюбайлы, Мінск.
- Сцяпковіч Т.Ф., 1961, З назіранняў над мовай К.Крапівы, Мінск.
- Сучасная беларуская мова (пытанні культуры мовы), 1973, Мінск.
- Цікоцкі М.Я., 1971, Стылістыка публіцыстычных жанраў, Мінск.
- Цікоцкі М.Я., 1976, Стылістыка беларускай мовы, Мінск.
- Цікоцкі М.Я., 1981, Сутучнасць слоў жывых..., Мінск.
- Шкраба П., 1968, Літаратура і мова, Мінск.
- Юрэвіч А.К., 1983, Стылістыка беларускай мовы, Мінск.
- Юрэвіч Ч., 1961, Слова і вобраз, Мінск.
- Янкоўскі Ф.М., 1978, Беларуская мова, Мінск.
- Янкоўскі Ф.М., 1961, Пытанні культуры мовы, Мінск, 1961.

Chronicle

Анна Николаевна Васильева

МАРГАРИТА Н. КОЖИНА

19 ноября 1990 года ушла из жизни Анна Николаевна Васильева, известный ученый в области стилистики. Перу Анны Николаевны принадлежит около ста печатных трудов, среди которых большое число крупных исследований-монографий, курсов лекций, учебных пособий.

Научное творчество А.Н.Васильевой отличается оригинальностью и глубиной постановки вопросов и их анализа, широким пониманием стилистики, в частности стилистики художественной речи. И это не случайно. Начало ее научного пути было связано с литературоведением. Кандидатская диссертация Анны Николаевны была посвящена творчеству А.И.Радищева.

Другой отличительной чертой ее творчества является методологическая основательность и четкость при исследовании рассматриваемых проблем; отсюда интерес к экстралингвистическим основаниям стилей, стилистических явлений, вопросам взаимодействия языка и общества, речи-деятельности, а значит целого круга проблем функционирования языка.

Одной из особенностей творческой деятельности Анны Николаевны была тесная связь теории с практикой, в частности с методикой преподавания языка, воспитанием культуры русской речи. И для этого у Анны Николаевны была основательная база, она закончила один из крупнейших педагогических вузов страны — Государственный педагогический институт им. В.И.Ленина (г. Москва), при котором прошла и аспирантуру.

Вполне закономерно поэтому, что она возглавила работу открывшегося в 60. годы методического Центра при МГУ по обучению русскому языку

иностранцев, а позже, после преобразования этого Центра в Институт русского языка им. А.С.Пушкина, работала в образовавшемся по ее инициативе секторе стилистики этого института, развивая идеи преподавания языка на фундаменте функциональной стилистики. Вела большую методическую работу не только в стенах Института, но и в различных городах в республиках своей страны и за рубежом (в Чехо-Словакии, Болгарии, Польше, Венгрии) посредством чтения курсов лекций, написания совместно с другими авторами учебных пособий и практикумов, составления программ различных курсов, подготовки научно-преподавательских кадров, консультаций. Она неоднократно выступала на Международных конгрессах МАПРЯЛ.

Опираясь на исследования классиков советского языкознания и стилистики — В.В.Виноградова, Г.О.Винокура, Л.В.Щербы и других, Анна Николаевна была одним из значителей развития нового научного направления и новой учебной дисциплины — функциональной стилистики. Большая часть ее трудов посвящена проблемам этого направления. Широко известны четыре тома: *Курс лекций по стилистике русского языка* (Васильева 1976 а; 1976 б; 1982 а; 1983 а)

Все эти книги в целом представляют собою первое в стране обобщающее и многостороннее монографическое описание (с учетом функционирования единиц всех уровней языковой системы) основных функциональных стилей русского языка. Важно, что это описание развивает единую функциональную концепцию, опирающуюся на разработанную автором оригинальную систему экстралингвистических стилеобразующих (по терминологии А.Н.Васильевой — стилеопределяющих) факторов. Это первая в советской русистике столь детально разработанная модель целостных комплексов стилеопределяющих факторов (включая содержательные) функциональных стилей.

Итогом многолетних исследований по стилистике А.Н.Васильевой явилась докторская диссертация (см. Васильева 1981). Тема этой диссертации опять-таки не случайна: только человек, научная биография которого складывалась вместе с развитием самой этой новой науки и только ученый с интересом и способностями к широким обобщениям мог осуществить анализ процессов становления и развития стилистики, причем постараться вскрыть причины успехов и неудач, представить процесс в его диалектических противоречиях, обнаружить ростки нового и перспективы дальнейших исследований. Все эти аспекты являются несомнен-

ными достоинствами и отличительными чертами данного фундаментального труда. В нем изучение истории развития науки сопряжено с анализом развития самой стилистической системы русского языка. Развитие стилистической науки рассматривается поэтапно, с выявлением „ее движущих сил в связи с потребностями социально-культурного развития общества” (Васильева 1981: 6).

Если сказать очень кратко, то сущность концепции стилистики А.Н.Васильевой состоит в следующем. В осмыслении функционально-стилистической системы русского литературного языка как сложной системной целостности, изучения ее структуры и соответствующей структуры функциональной стилистики как науки, охватывающей эту систему в целом. А.Н.Васильевой сделана попытка применения в стилистике теории сложных систем, тем самым предметом изучения становятся не столько материальные системы, сколько системы взаимодействия, или взаимодействие системных комплексов. В связи с этим утверждается тезис об уровненом принципе построения стилистической системы языка и уровненом же (в смысле разных степеней абстракции) строении стилистики. При этом различные уровни стилистики рассматриваются (что важно) как аспекты именно функциональной стилистики, в том числе и экспрессивная стилистика определяется как один из частных разделов (аспектных стилистик) в рамках общей функциональной стилистики (см. Васильева 1982 и 1983).

А.Н.Васильева одна из первых ставит вопрос о необходимости пристального изучения, помимо функциональных стилей (по терминологии автора — макростилей), более частных стилевых разновидностей: подстилевых, жанровых, индивидуальных и др. как непосредственно отражающих речевую деятельность функционирования языка. Одной из заслуг ученого при разработке проблем стилистики является требование развития деятельной стилистики, которое автор реализует в своих конкретных стилистических исследованиях, в том числе, и в особенности, методического плана. Путь стилистики в методике, по мнению автора, находится в самой тесной связи с утверждением последовательно функционального направления в этой науке; стилистика, по словам ученого, пронизала так или иначе лингводидактическую русистику. Печатные труды и практическая деятельность А.Н.Васильевой способствовали утверждению принципа стилистически дифференцированной методики преподавания русского языка как иностранного, а также деятельносто-

речевого, коммуникативного подхода при обучении языку как наиболее эффективного. В связи с этим автор неоднократно говорит о необходимости интенсивной разработки деятельностно-психологической стилистики.

Одним из новых направлений стилистики, в формирование которого внесла вклад А.Н.Васильева, является сопоставительная лингвостилистика (см. Васильева, Стайкова 1988).

Акцентируя внимание с самого начала своей научной работы на функциональном аспекте языка, не столько на „продукционной стилистике” (термин А.Н.), сколько на деятельностной, А.Н.Васильева развивает проблемы стилистики текста еще задолго до того, как, так сказать, официально оформилась соответствующая научная дисциплина, и много сделала в этом отношении в плане анализа конкретного материала различных функциональных стилей, в особенности художественного. Характерно, что А.Н.Васильева не разделяет лингвистическую стилистику художественной литературы и литературоведческую и большое внимание уделяет содержательному фактору.

Наконец, следует отметить разработку ею проблем культуры речи, причем не в традиционном, сугобо нормативно-языковом аспекте, а в функциональном. Одной из задач этой дисциплины является, по мнению ученого, „расширение и углубление представления о речевой системности и о нормативности на речестилистическом уровне” (Васильева 1990: 3). Здесь оригинально представлены закономерности многостадийного создания речевого произведения.

Одной из последних крупных публикаций А.Н.Васильевой было издание в США ранее написанной нею книги о частицах русского языка (Васильева 1973), переведенной на английский язык.

Симптоматично, что А.Н.Васильева — человек всецело живший интересами науки — действительно отдала ей всю свою сознательную жизнь: ее последний доклад (на научной конференции по стилистике в Перми) был прочитан за пять дней до кончины (Васильева 1992).

Вместе с тем Анна Николаевна была не только ученым, но и человеком большой душевной щедрости, обаятельным, удивительно доброжелательным. Несомненно, ее любят и помнят не только личные друзья и благодарные ученики (аспиранты из разных стран: Болгарии, Венгрии, Вьетнама и др.), но и ее соавторы, слушатели ее лекции и докладов и все,

кому она безотказно помогала в работе и с кем сопереживала житейские проблемы.

Симптоматично и то, что в недавно защищенной в Лейпциге диссертации по истории советской стилистики среди глав, посвященных немногим персоналиям лингвостилистов, есть и специальная глава об Анне Николаевне Васильевой (Netschiporenko 1991).

Литература

- Васильева А.Н., 1973, *Частицы разговорной речи*, Москва.
- Васильева А.Н., 1976 а, *Курс лекций по стилистике русского языка. Общие понятия стилистики. Разговорно-обиходный стиль речи*, Москва.
- Васильева А.Н., 1976 б, *Курс лекций по стилистике русского языка. Научный стиль речи*, Москва.
- Васильева А.Н., 1981, *Функциональное направление в лингвостилистике и его значение в преподавании русского языка как иностранного*, Москва: ADD.
- Васильева А.Н., 1982 а, *Газетно-публицистический стиль речи*, Москва.
- Васильева А.Н., 1982 б, *Уровни стилистической абстракции и основные уровневые разделы функциональной стилистики. - Основные понятия и категории лингвостилистики*, ред. М.Н. Кожина, Пермь.
- Васильева А.Н., 1983 а, *Художественная речь*, Москва.
- Васильева А.Н., 1983 б, *О формах существования функционально-стилистической системы. - Структура лингвостилистики и ее основные категории*, ред. М.Н. Кожина, Пермь.
- Васильева А.Н., 1990, *Основы культуры речи*, Москва.
- Васильева А.Н., 1992, *Некоторые особенности функционально-стилистической теории на современном этапе и в ближайшей перспективе. - Статус стилистики в современном языкознании*, ред. М.Н. Кожина, Пермь.
- Васильева А.Н., Стайкова Х., 1988, *Русская разговорная речь в сопоставлении с болгарской*, София.
- Netschiporenko K., 1991, *Kontinuität und Innovation in der Sowjetischen Funktionalstilistik unter besonderer Berücksichtigung der Textbetrachtung*, Leipzig. Universität, Diss.